

MISKOLCI
EGYETEM
UNIVERSITY OF MISKOLC

Etüdok jogtudományra
Szemelvények a XXXIII. OTDK
Állam- és Jogtudományi Szekció
díjazottjainak munkáiból

XXXIII. OTDK ÁLLAM-ÉS JOGTUDOMÁNYI SZEKCIÓJÁNAK ÖSSZESÍTETT EREDMÉNYEI

ERED- MÉNY	KAR	I. HELYEZÉS	II. HELYEZÉS	III. HELYEZÉS	KÜLÖNÖDŐJ	LEGJOBB OPPONENS
1.	ELTE ÁJK	12	5	4	10	9
2.	PPKE JÁK	5	9	3	7	2
3.	SZTE ÁJK	5	6	2	7	2
4.	PTE ÁJK	3	4	2	6	7
5.	ME ÁJK	4	2	2	5	2
6.	DE ÁJK	2	4	0	4	7
7.	KRE ÁJK	0	4	2	2	1
8.	SZE ÁJK	0	3	2	7	2
9.	NKE ÁKK	1	1	0	0	0
10.	NKE RTK	0	0	0	3	0
11.	ETDK RHK	0	1	0	0	0
	ÖSSZESEN	32	39	17	51	32

A kötet szerkesztését támogatta:

A kiadvány az **EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA** támogatásával készült megjelentetésre.

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

Tartalomjegyzék

Dr. Asztalos Roland A székelyhelyezés problémaköre az adóelkérülés és adóoptimalizálás tükrében	1
Árva Máté László A szerződésszerűség a digitális egységes piac perspektívájából	7
Bihari Erika Kollektív fogyasztói jogérvényesítési eljárások hazánkban	16
Bor Bettina A pragmatista jogi szemiotika vázlata: C.S. Peirce szemiotikájának jogelméleti vonatkozásai	23
Brinczik Beáta Az apai hozzájárulás problémája a hazai és nemzetközi gyakorlatban	28
Budai Mihály Egon Sértetti részvétel a büntetőeljárásban az Európai Unió jogára figyelemmel	33
Dr. Bukodi Blanka Eszter Az „eredetvédelem mostohagyermekét” – megoldási javaslat egy megfoghatatlan jogintézmény szabályozására	40
Deák Péter Mihály Az actorumotarium problematikája a római jogban	46
Fábián Áron A két világháború közötti nemzetközi jog legitimitása: kísérlet e grazi megközelítésre	53
Fábryné Keszler Nikolett Élet a rácsok után, avagy a reintegráció szerepe a büntetés-végrehajtásban	59
Dr. Farkas Enikő Őnállóan, a jogra támaszkodva	65
Galicz Kamilla A felvilágosodás elfeledett polihisztora: Pietro Verri	71
Gula Krisztina Petra „Őrült beszéd, de van benne rendszer?”	76
Dr. Gyulai Dániel A hazai vízmentés szakigazgatási szabályozása	82
Dr. Gyulai Dániel A poligráfós vizsál...	

Dr. Hajdú Gábor CETA: A külföldi befektetők Carte Blanche-ja?	97	Mike Nimród Online zaklatás: bűntény vagy durva játék?	194
Dr. Halász Csenge Jóerkölcsbe ütköző szerződések az elméletben és a gyakorlatban	103	Dr. Orosz Flóra A multifunkcionális mezőgazdaság megvalósulása a szociális farmrendszer keretei között	200
Harnócz Dorina Lilla Az emberkísérletek büntetőjogi vonatkozásai: a Dél-Afrikai „elterelő projekt” az Emberkísérletekre vonatkozó nemzetközi szabályok tükrében	109	Ósze Áron Különléges jogrend és terrorizmus. Miért nem volt szükség a terrorveszély-helyzet Alaptörvénybe iktatására?	206
Kaskovits Melinda Szerzői jog a digitális egységes piacon	114	Pándi Gergő A 4/2013. számú BJE határozat kritikája	212
Dr. Kállai Klaudia A büntetőeljárást gyorsító külön eljárások	121	Pataki Bettina A gyermek sérelmére elkövetett szexuális erőszak minősítési dilemmái	219
Király Péter Bálint A válságmegelőzés új eszköze: a makroprudenciális politika	127	Pollok Zsófia Kapcsolattartás mint a reintegráció eszköze a magyar büntetés-végrehajtási intézetekben	225
Kiss Attila A prekoncentráció biztosításai az új polgári perrendtartásban	133	Dr. Sereg Péter A Magyar Királyi Curia szervezeti átalakítása a dualizmus korszakában című tudományos diákköri dolgozat ismertetése	231
Kiss Gergely Elmarad az óra? – A 2016-os pedagógusmozgalom a sztrájkjog elméleti és gyakorlati hátterének tükrében	141	Dr. Spitzer Jenő Az erőszak tilalma és a jogos önvédelem az Iszlám Állam elleni nemzetközi fellépés tükrében	236
Dr. Kovács Dóra A tagi felelősség egyes kérdései	148	Stankovics Petra A pályázatok szerepe a területfejlesztésben	242
Kozák Bettina A kúria és az alkotmánybíróság viszonya a helyi önkormányzatok feletti törvényességi felügyeleti jog kapcsán	153	Suhajda Máté A néphatározat jogforrásai jellegéről	248
Krusóczki Bence A tisztességtelen verseny a Szegedi Királyi Ítéltábla joggyakorlatában	159	Szécsényi Gergely A tulajdonjog-fenntartás és annak joghatása a római jogban	253
Kubicza Márta Mit utálunk jobban?	166	Szecső Enikő A szubindividuális autonómia alapjogi kihívásai	261
Dr. Labancz Andrea Az innovatív gyógyszerek szabadalmának gazdaságra gyakorolt hatása	174	Szél Dániel A posthumus jogvédelem új kérdései: Az elhunytak és hozzátartozók személyiségi jogi védelme a gyűltekezési jog viszonyrendszerében	268
Lichtenstein András A terhelt emberi jogai és büntetőeljárás egyes alapelvei	181	Szépvölgyi Enikő Speciális bűnelkövetők a XX. századi Magyarországon, különös tekintettel a közveszélyes munkakerülőkre és a megrögzött bűntettesekre	275
Ludányi Dávid Centralizáció (koncentráció-dekoncentráció) és decentralizáció a közszolgálati személyzeti rendszerekben	187		

Sziládi Péter Sándor

Kossuth, a bukott monarchia vagy a „respublica” öre?

Takács Tímea

Azonos nemű partnerkapcsolatok a családi élet felé?

Aggályok a házasságon kívüli partnerkapcsolatok köréből

Tapodi Péter Ádám

A mulasztásról

Tóth Géza

A tettezonosság és a ne bis in idem elv, különös tekintettel a hazai és a nemzetközi bíróságok gyakorlatára

Tóthné Dr. Karczub Eszter

A fél és bíróság közötti szakmai átjáró, avagy a jogi képviselő szerepe a per hatékonyságának elősegítésében

Turbán Stefánia – Nagy Júlia Kata

A mesterséges megtermékenyítés után maradt „felesleges” magzatok sorsa jogi és etikai szempontból

Varga Alíz

Előreláthatósági klauzula a munkajogban

Vécsey Richárd Ádám

Az offshore büntetőjogi megítélése

Vincze Fanny Rose

Az elnöki hatalom torzulásai az amerikai alkotmánytörténelem során

Dr. Asztalos Roland a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának (KRÉ-AJK) V. évfolyamos hallgatója volt az XXXIII. OTDK idején. 2012-től a Bocskai István Állam- és Jogtudományi Szakkollegium tagja, annak munkacsoport-vezetője, majd később általános alelnöke. Az Egyetemén kétszer volt demonstrátor, egyszer a Polgári jogi és Római jogi Tanszéken, másodszor az Alkotmányjogi Tanszéken. 2015-től két éven át a Kelemen, Mészáros, Sándor és Társai Ügyvédi Iroda gyakornoka volt, jelenleg ugyanitt már ügyvédjelölt. Dolgozatának címe a „Székhelyhelyezés problémaköre az adóelkerülés és adóoptimalizálás tükrében”, konzulensei Dr. Boóc Ádám PhD. és Dr. Ercsey Zsombor PhD. egyetemi docens urak voltak. A dolgozat a XXXIII. OTDK Pénzügyi Jogi Tagozatában III. helyezést ért el. A dolgozatból az alábbi cikk kerül bemutatásra:

helyezést ért el. A dolgozatból az alábbi cikk kerül bemutatásra:

A SZÉKHELYÁTHELYEZÉS PROBLÉMAKÖRE AZ ADÓELKERÜLÉS ÉS ADÓOPTIMALIZÁLÁS TÜKRÉBEN

Dr. Asztalos Roland

Jelen cikk a XXXIII. OTDK után fél évvel íródott, így a cikk-írójának is volt ideje az ott történeteket végiggondolni, és elemezni, levonni a következtetéseket utólag mind az ott történt eseményekből, mind pedig a megírt dolgozataból, továbbá a bírálók által megírt írásos vélemény is segítette ezen cikk megírását, fókuszba helyezve a bírálók által pozitívan, újszerűségében megjelenő gondolatokat.

Jelen cikk éppen ezért és ebből kifolyólag a dolgozatban leírt legfőbb kutatási eredményeket kívánja ismertetni, nem áll szándékában a tényszerűen már korábbi jogtudósok által, de a dolgozatban hivatkozott megállapításokat itt feltüntetni.

A XXXIII. OTDK-ra leadott dolgozatnak két fő célja volt. Az egyik, hogy a gazdasági társaságok felhasználásával „elkövetett” adóelkerüléseket és/vagy adóoptimalizálásokat elemezze, valamint, hogy ezek vonatkozásában a meglévő jogintézmények tükrében *de lege ferenda* javaslatot tegyen. E cikk is ezen irányvonalat fogja most követni, így alább olvashatók a dolgozat legfontosabb és újszerű megállapításai, elemzései.

Székhely, telephely kapcsolata és egymással való viszonya

A gazdasági társaságoknak egy székhelyük van, ugyanakkor foglalkozni kell a lehet egy társaságnak tekintetében a telephellyel is. A telephely ugyanis meghatározó elme központi ügyintézés vonatkozásában a meglévő jogintézmények tükrében *de lege* társaság tekintetében.

A gazdasági társaságoknak egy székhelyük van, ugyanakkor foglalkozni kell a lehet egy társaságnak tekintetében a telephellyel is. A telephely ugyanis meghatározó elme központi ügyintézés vonatkozásában a meglévő jogintézmények tükrében *de lege* társaság tekintetében.

Adóügyi és társasági jogi megközelítésből az Európai Unió belüli két elv határozza meg a tagállamok belső jogát a székhely és így az ügyintézés vonatkozásában. Az egyik elv a valódi székhely helye, a másik a bejegyzés elve. A valódi székhely elvénél a központi megítélés helye a meghatározó, azaz a társaságot és annak ügyleteit azon jog alapján kell megítélni, ahol a társaságot kizárólag azon állam joga szerint lehet és kell megítélni, ahol bejegyeztek, létrejött. A bejegyzés elve ugyanakkor nem tiltja, hogy a társaság másol végezzen tevékenységet, csupán a jogi megítélését korlátozza le egy jogrendszerre.¹

Ma már azonban a jogi megítélését korlátozza le egy jogrendszerre.¹

¹Dr. Sándor L.: Változások a 2011. évi szociális törvényben.

Felhasznált irodalom:

1. Cascione, C. (2014): Brevitersu D. 25.2.2 (Gai. <10> ad ed. praet. tit. de re iud.). *Fundamina* 20(1) (2014)
2. Csillag P. (1968): A házassági vagyoni jog Augustus korában. *Antik Tanulmányok* 15/1
3. Csillag, P. (1976): *The Augustan Law on Family Relations*. Budapest
4. Földi A. – Hamza G. (2016²¹): *A római jog története és institúciói*. Budapest
5. Gaudemet, J. (1953): *Observationssur la manus. RIDA* 1
6. Kaser, M. (1971²): *Das römische Privatrecht*. I. München
7. Kaser, M. (1979): *Actiopignoratitia und actiofiducia*. TR 47
8. Kaser, M. – Knüttel, R. (2014²⁰): *Römisches Privatrecht*. München
9. Kretschmar, P. (1939): *Kritik der Interpolationenkritik*. SZ 59
10. Lemosse, M. (1964): Andreas Wacke. – *Actiorumnotarum. RHD* 42 [recenzió]
11. Levy, E. (1915): *Privatrecht und Schadenersatz in klassischem römischen Recht*. Berlin
12. Marton G. (1911): *A furtum, mint delictum privatum*. Debrecen
13. Niederländer, H. (1952): *Die ausserrechtliche Haftung des Gewaltunterworfenen in klassischem römischen Recht*. SZ 69
14. Seidl, E. (1975): *Zur Vorgeschichte der actiorumnotarum*. SZ 92
15. Valiño, E. (1968): *Las Relaciones Básicas de las Acciones Adyecticias. Anuario de historia del derecho español* 38
16. Vécsy T. (1875): *Római családi jog*. Budapest
17. Wacke, A. (1963): *Actiorumnotarum. Forschungen zum römischen Recht*, 17. Abhandlung Köln-Graz
18. Wesener, G. (1964): Andreas Wacke: *Actiorumnotarum*. SZ 81 [recenzió]

Fábián Áron 2014-ben kezdte jogi tanulmányait az Eötvös Loránd Tudományegyetem Allam- és Jogtudományi Karán. A 2016/17-es tanévben köztársasági ösztöndíjas, valamint többször az Új Nemzeti Kiválóság Program ösztöndíjasa. A Bibó István Szakkollégiumba 2014 őszén nyert felvételt, a Szakkollégium Jogelméleti Műhelyének alapító tagja. 2016. tavaszán a Közép-európai Egyetem (CEU) vendéghallgatója volt. Több hazai és nemzetközi konferencia előadója, elsősorban jog- és társadalomelméleti kérdésekben, ezen témákban több publikációja jelent meg.

A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTTI NEMZETKÖZI JOG LEGITIMITÁSA: KÍSÉRLET EGY RAZI MEGKÖZELÍTÉSRE¹³⁵

Fábián Áron

A nemzetközi jog elmélete a tudományterületének igazi mostohagyereke. Egyrészt a jog fogalmával és jelenségeivel foglalkozó irodalomban a nemzetközi jog általában, mint marginális eset merül fel, amely csak másodlagos érdeklődésre tarthat igényt a mindennapiainkat behálózó állami jog vizsgálata után. (Buchanan és Golove 2004, 868; Waldron 2013; Tamanaha 2017, 78–80) A jogelmélet legjelentősebb huszadik századi szerzői vagy egyáltalán nem (a legutóbbi évekig Dworkin és Raz ide tartozott), vagy alig (Legkeletesebb példája: Hart 1994, feje. 10; Megközelítésének kritikájára I. Tamanaha 2001; Kammerhofer 2016) tértek ki a nemzetközi közjog filozófiai, elméleti alapjaira.

Még inkább így van ez a két világháború közötti nemzetközi joggal, amellyel még az utóbbi évek megélnéknél elméleti érdeklődése (Dworkin 2013; Raz 2013; Besson 2010) ellenére sem foglalkozott kimerítően a jogirodalom. Jelen írásomban erre teszek kísérletet. Az első világháborút követően bevezetett kisebbségvédelmi rendszer hatásán keresztül kívánom bemutatni, hogy az 1920-as és 1930-as években zajló viták milyen hatást gyakoroltak a nemzetközi jog fejlődésére, valamint milyen elméleti megállapításokat tehetünk ezek alapján a nemzetközi jog általánosságát nézve.

A Nemzetek Szövetségének – Robert Cecil angol diplomata szavaival élve – „nagy kísérlete” a béke és nemzetközi együttműködés fenntartására két téren is alapvető változásokat hozott a nemzetközi jogban, a nemzetközi közösség és az egyes államok viszonyában. (Davies 2012, 418; Gorman 2012) Egyrészt a nemzetközi jog korábban általa érintetlenül hagyott, az államok szuverén hatáskörbe utalt térbe lépett be. Az, hogy világháborút lezáró békeszerződések rendezőelve a nemzetek önrendelkezésének komplementeréként a kisebbségek nemzetközi védelme volt, olyan járattalan területet jelentett a nemzetközi jogban, amely elméleti kérdéseket is élesen vetett fel. (Mazower 1997, 49–52) Másrészt, azon túl, hogy új szabályozási területet jelent meg a nemzetközi jog horizontján, végbe a nemzetközi módok jelentek meg. Korábban sohasem tapasztalt intézményesülés ment bővülése, ha nem is a nemzetközi jog teljes spektrumán, de a kisebbségvédelemben mindenképp paradigmaváltást eredményezett. Ez a paradigmaváltás és az azt övező viták pedig úgy vélem, jól illusztrálják a nemzetközi jog természetét érintő mélyebb elméleti kérdéseket, amelyek még ma is aktuálisak.

Jelen írás rövidsége miatt csak utalni tudok a népszövetségi kisebbségvédelmi rendszer mechanizmusaira. E helyütt elég annyi, hogy az alapvetően partikuláris szabályozást (azaz

¹³⁵ Jelen cikk az ELTE Bibó István Szakkollégium gondozásában megjelent Tudományos Diákköri Dolgozatok – 2017 kötetben található tanulmányom rövidített és átdolgozott változata.

nem létezett egységes kisebbségvédelmi egyezmény) a Népszövetség Tanácsának és részét az Allandó Nemzetközi Bíróság (PCIJ) kontrolljának vetették alá. (Az egykori szakirodalomból I. Buza 1930; Balogh 1928; Az újabb szakirodalomban pedig Szalay Sándor 2003; Kardos 2015; Eiler 2008; Kovács 2013; Henders 2015) Ami az egy intézményeknél is fontosabb volt azonban az a – Zara Steiner szavaival élve – a „*great alignment*” nevezett emelkedett érület központjának, ami körüllegte Népszövetséget. (Steiner 2005, 349) Feltűnő, hogy Népszövetséggel kapcsolatos álláspontok egy jelentős hányada optimizmussal tekintett az új nemzetközi kapcsolatokra. (Gittings 2012, 154–56) Támogatói egyfajta „világareopágként” (Ambrózy 1925, 152) képzelték el, amely kitette a részt vevő államok kormányzatait a világ közvéleményének és a nemzetköziség nyomásának. (Steiner 2005, 364; Davies 2012, 413; Gittings 2012, 158; Millen-Pen 1995)

Ezzel a nemzetközi utópiával szemben azonban a kelet-közép-európai államokban, Magyarországon is erős nacionalizmus és Bibó szavaival élve „tömeghisztéria” is szembent. (Idézi: Zs. Lukács 1999, 264–65) Az általános hangulatot leginkább a „Nem, nem, soha!” felkiáltás ragadta meg legjobban. (Motta 2013, 2:112) A korabeli magyar jogirodalomban is ennek megfelelő álláspontok tükröződtek. Buza László, a kor kiemelkedő nemzetközi jogásza, Wlassics Gyula, a főrendiház korábbi elnöke mindketten arra utaltak, hogy hiányzott a béke mögött az annak érvényességéhez szükséges beleegyezés. (Buza 1972, 452; Wlassics 1920) Szemléletesen fogalmazta meg Wlassics, amikor úgy ír, hogy a béke „igazságtalan, tarthatatlan” és a „béke nem bír a szerződés karakterével. Ez a béke egyoldalú parancs, mert a másik oldalon csak a kényszerhelyzet súlya áll. Ez a béke katasztrófa sorozatával fenyeget.” (Wlassics 1920, 385–87)

Ebből is látható, hogy a békeszerződések kérdése jogi oldalról a nemzetközi jog ontológiájára visszavezető kérdések megfogalmazására vezetett. A nemzetközi jog expanzióját és mélyülését folyamatos viták kísérték, amelynek fókuszában ezen normák költőereje állt. Végso soron pedig a jog-e a nemzetközi jog kérdés felmerüléséhez vezetett. Az érvelések szembenállását legjobban Martti Koskenniemi két kategóriájának, az *apológiának* és az *utópiának* a szembenállásával fejezhetjük ki. (Koskenniemi 2006) A nemzetközi jogi érvelésnek szerinte két típusa különböztethető meg: ereszkedő (*descending*) és emelkedő (*ascending*). (Koskenniemi 2006, 59–60) Az előbbi esetben a nemzetközi jog önálló értéként helyezi a hangsúlyt az érvelés, ezekből vezetve le az állam cselekvési lehetőségeinek objektív korlátait. Ezzel szemben az emelkedő érvelések a nemzetközi jogot az államok pillanatszerű, szubjektív érdekeit megjelenítő konstrukciónak tekintik. Minden nemzetközi jogi érvelés felhelyezhető egy skálára az apológia és az utópia között, annak tükrében, hogy mennyiben használ ereszkedő vagy emelkedő érveket. Ezáltal minden érvelés támadható túlzott utópisztikussággal, vagy fordítva, túlzott apologetikussággal. Ez pedig Koskenniemi szerint örökösen pontos meghatározatlanságra, meghatározhatatlanságra vezet a nemzetközi jogban. (Koskenniemi 2006, 1.3.2. feje.)

Az ereszkedő érveléseket alapvetően a nemzetközi jog költőerejének nem-konzenzuális magyarázataiban találjuk. Ezek lényege, hogy nem az állam beleegyezésétől teszik függővé a nemzetközi jog költőerejét, hanem valami immanens értéktől, legyen az a *pacta sunt servanda* elve, tisztesség, igazság, vagy egy elvont jófogalom. (Koskenniemi 2006, 329–32) Ezen természetjogi elképzelések az utópisztikusság irányába mozdítják el a nemzetközi jogi érvelést, hiszen egy jogon túli, morális értéket hívnak fel ahhoz, hogy a jog költőerejét megmagyarázzák. (Koskenniemi 2006, 333)

Bár az utópisztikus gondolatok elméleti hatása vitathatatlan – elég csak Kantra vagy Rawlsra gondolnunk (Kant 1985; Werner és Gordon 2016; Rawls 1999; A nemzetközi kapcsolatok teréről: Mitrany 1933) –, jogi alkalmazásuk erősen korlátozott. Az ilyen bír konszenzuális érvelések formálisan kevés teret nyertek az általam vizsgált periódusban.

kifejtették a domináns pozitivistá paradigmára. (Gordon 2016, 291–93) A *pacta sunt servanda* elv – amely még a legkevésbé mondható morálisnak – ilyenén legklasszikusabb pozitivistá ellenérvként elég rámutatnom arra a klasszikus kritikára, ami a *pacta sunt servanda* elvvel kapcsolatban felmerül. Hiszen, ha magyarázatot akarunk adni arra, hogy miért értelmezésével kapcsolatban felmerül, vagy azt, hogy az államok ebben megegyeznek. Kéne az államokat adott szavuk, akkor vagy arra kellene hagyatkoznunk, hogy ez az érték önálló, a *priori* adott (ez az utópia vélete), vagy azt, hogy az államok ebben megegyeznek. Azonban, ha az államok megegyezése hozza létre a *pacta sunt servanda*-elvet, akkor miért köti őket az első megegyezés? (Hersch Lauterpacht ezen okfejtésére I. Koskenniemi 2002, 364) Értet az az első megegyezés vélete. Így az ereszkedő érvelések nem nyújthattak biztos alapot az utópia vélete.

Ez viszont már az ontológiájának. A nemzetközi jog ontológiájának rávilágít az emelkedő érvelések alapjára, a korlátlan a nemzetközi jog ontológiájának. Ezen közismert álláspont szerint a korlátlan szuverénnek minden A fentebbi *circulus vitiosus* rávilágít az emelkedő érvelések alapjára, a korlátlan szuverenitás elméletére. Ezen közismert álláspont szerint a korlátlan szuverénnek minden jogában áll, még az is, hogy a korábban vállalt kötelezettségeit áthágja. (Hogy csupán néhány klasszikusra utaljak a külső szuverenitás kapcsán: Hobbes 1909, feje. XVIII; Austin 1832; A korokban az ilyen típusú érvek tömkelege merült föl az egyes államok részéről, I. Koskenniemi 2006, feje. 4) Ez azonban könnyen belátható, hogy apologetikus, hiszen, ha csupán ennyi lenne a nemzetközi rend alapja, úgy nehezen beszélhetünk nemzetközi jogról. Azonban emlékezzünk vissza Koskenniemi megközelítésére: apológia nem létezhet utópia nélkül és fordítva. Minden álláspont ezen skála egy pontja, így a korlátlan szuverenitásra alapozó emelkedő érvelések is.

Allíthatom az, hogy első világháborút lezáró békeszerződések és azon belül is a kisebbségvédelmi rendszer olyan fordulópontot jelentettek a nemzetközi jog történetében, ahol az „apológia és az utópia” élesen egymással szembe kerültek egymással. Eppen emiatt az étes elkülönülés miatt fontos ezen időszak elméleti igényű tanulmányozása, hiszen a vizsgálat tisztá és jól megfogható módon világít rá a következőkben felvetendő problémákra, amelyek jelentősége a mai napig nem csökkent. Erre pedig elsősorban a szuverenitás kérdésén keresztül nyílt tér, hiszen pont a kisebbségvédelmi rendelkezések voltak, amelyek „rést ütöttek a szuverenitás falába” (Lord Birkenhead angol Lord Chancellort idézi: Mitrany 1933, 75–76), amelyek már túlmutattak a nemzetközi jog addigi kontraktualis paradigmáján. (Koskenniemi 2006, 159–60 I. jegyzet; Bell 2008, 90) A szuverenitás kérdése volt az elméleti tér, amelyben az egyes államok, valamint a nemzetközi szervezetek felvetették az általánosabb jogontológiai kérdéseket.

A két szélsőséges álláspont közti közvetítő nézetet, az állam önkorlátozásának tézisé fogadta el az Allandó Nemzetközi Bíróság két döntésében. Ennek lényege, hogy az államokat lényegesen kötik azok a nemzetközi szerződések, amelyekhez beleegyezésüket adták. A PCIJ által a Lotus-ügyben (1927) kimondott tézis az államok szuverenitásának lehető legkiterjesztőbb értelmezését szögezte le azzal, hogy a szuverenitás csak a szuverének által megkötött szerződésekkel korlátozható. (Koskenniemi 2006, 255–56) Emellett azonban a Wimbledon-ügyben (1923) a Bíróság kimondta, hogy szerződéskötés maga a szuverenitás egy aspektusa, emiatt az állam konszenzusa teremt a nemzetközi jog költőerejét. (Klabbers 1998) Ezen elméleti kereten belül maradvá finomítani az önkorlátozás elméletét. Anélkül, hogy jogon túli értékekre hivatkozott volna, a szuverenitás fogalmán keresztül próbálta az államok nemzetközi jogi kötelezettségeit megalapozni.

Természetesen az önkorlátozásra alapuló érvelés sem volt problémamentes. A nemzetközi jog ontológiájának a konszenzusra való visszavezetése jól látható, hogy egy újabb elméleti kérdés vet fel: pontosan mi az állam konszenzusa, mi az állam akarata? Erre pedig talán ebben az időszakban uralkodott. (Koskenniemi 2002, 236–37)

Két választ találkozhattunk erre az újabb kérdésünkre. Az első a neokantianus hatáskörrel bíró, mutató objektív államakat. (Szilágyi 2013, 143–51) Ez a megközelítés azonban a *clausularibus sic stantibus* doktrína alkalmazási lehetőségét, miszerint, ha az állam objektív akaratát nem terjed ki egyes nemzetközi szerződésekre, azok kötéserője ezáltal megszűnik. A Wimbledon-ügyben pontosan ezt az érvet akarta elválni a PCJ megkérdőjelezhető szikerral. (Klabbers 1998; Weinberger 1996; Kovács 2011, 132) Ugyanakkor azonban egy ennél szilárdabb megközelítés is a nemzetközijog-irodalomban. Ez a Locke-i elmélettel egyetértően a hatalomról szóló megállapodásból ered.

Ez a Locke-i elméletekből táplálkozó második, finomított felfogás, amely előtti teret nyert, a belegegyezést a többség akaratával – és nem egy absztrakt „államkärrettel” azonosítja, ezzel belépve tulajdonképpen az államon belülre. (L. F. L. Oppenheim már 1905-ös *magnamopus*-ában így érvel. Koskenniemi 2006, 319–20 különösen 41. lje. Garza-SalmonRovira 2016) Ez azonban szöges ellentétbe került azzal, hogy a kelet-közép-európai államokban, mint fentebb rámutattam, a békeszerződéseket szinte egyhangú látszólagos elutasítás kísérte. Így tehát az önkorlátozás elméletének ez a megalapozása sem adhat elegendő magyarázatot.

Összefoglalóan elmondhatjuk, hogy sem az utópisztikus *pactasunt servanda*-elvre alapuló elmélet, valamint a szuverenitást mederben tartani kívánó önkorlátozás-teóriák sem tudtak választ adni a nemzetközi jog ontológiai kérdésére, azaz, hogy miért kötelez a nemzetközi jog, és ebből következően miért jog a nemzetközi jog? Azonban, ha továbbnézzük ezen a feloldatlan kérdésen, azt láthatjuk, hogy a nemzetközi jog mégis létező, működő és határozottan *jogi* jellemzőket mutató rendszer maradt az első világháború után is, minden elméleti kétely ellenére. Ezen okok miatt élek Thomas M. Franck kutatási javaslatával vizsgálnuk a nemzetközi jogot *poszt-ontológikus* kérdések mentén. (Franck 1995; Tasioulas 2010, 97) Ehhez a legitimitás fogalmának normatív értelmezését, azon belül is Joseph Raz megfogalmazását használom fel. Raz maga egyébként sokáig nem terjesztette ki elméletét a nemzetközi jogra. (Buchanan és Golove 2004, j. 2) Újabb írásában azonban, úgy tűnik, fenntartja elméletét a nemzetközi szférában is („Similarly, while not assuming that a legitimate authority, My account was assuming that a legitimate authority.”)

was assuming that international bodies can enjoy such authority. My account of authority applies to them as well.” Raz (2013) Raz szerint az autoritás azáltal lesz legitim, hogy a hatalom által adott indokokat az alátámasztó saját indokainak helyébe teszi. (Raz 1988, 46) Legitim tehát az a hatalom, amely által adott cselekvési indok követségével a hatalom alatt álló jobban jár, mintha egyéb cselekvési indokokat követne. (Ez az ún. *Normal Justification Thesis*, lásd Raz 1988, 53; Tasioulas 2010, 98) Fontos kiemelnem, hogy szerinte a legitimitás egyik, de nem kizárólagos előfeltétele az autoritás hatékonysága, amit *de facto* autoritásnak is nevez. (Raz 1979, 5) Raz úgy gondolja, hogy az autoritásnak elsősorban – de nem kizárólagosan – olyan cselekvési indokokat kell tételeznie, amelyek megerősítik az uralma alatt állóknak már létező motivációit. (Ez pedig Raznál a *Dependence Thesis*. Raz 1985, 14–15; Ez természetesen nem üresíti ki a normát, mivel annak tartalma pont, hogy ezektől az előzős okoktól függetlenül megállapítható Raznál, vö. Himma 2004, 148–51) Ezen két tézis alapján Raz az „*service conception of authority*”-t tartja megfelelő megközelítésnek a legitimitás eléréséhez: a hatalomnak a hatalma alatt állókat kell szolgálnia, ha legitim akar lenni. (Raz 1988, 55–56) Vizsgáljuk meg tehát a továbbiakban, hogy a *service conception* elméletét felhasználva mit láthatunk a dolgozat témájával szolgáló időszakban. (Tasioulas 2010, 4 & 5; cf.)

A nemzetközi jog gyenge érvényesülésének vizsgálatakor tehát elsősorban a nemzetközi jog legitimitásának hiányát kell vizsgálnunk. Erre példaként hozható a Magyarországon érvényesíteni nem sikerült nemzetközi jogi szerződés, az ún. „Nemzetközi jogi szerződés a Magyarországon érvényesíteni nem sikerült nemzetközi jogi szerződésről” (1997. évi CXII. törvény). A nemzetközi jog gyenge érvényesülésének vizsgálatakor tehát elsősorban a nemzetközi jog legitimitásának hiányát kell vizsgálnunk. Erre példaként hozható a Magyarországon érvényesíteni nem sikerült nemzetközi jogi szerződés, az ún. „Nemzetközi jogi szerződés a Magyarországon érvényesíteni nem sikerült nemzetközi jogi szerződésről” (1997. évi CXII. törvény).

56

... a kisebbségek átfogó védelmét kívánták biztosítani a nemzetközi szinten a kisebbségek védelmének elterjedésénél is hamarabb, mint az 1990-es évek elején. A kisebbségek védelme a nemzetközi jog és nemzetközi kisebbségvédelem területén.

1930) Elméleti és gyakorlati kérdések a jog és nemzetközi kisebbségvédelem terén. Budapest, 1930. (Emlékiratok a Magyar Tudományos Akadémiáról, 1930. évi kötet.)

Használt irodalom:

1. Ambroz Gy. (1925): A népszövetségi eszme reális tartalma (2. rész). *Magyar Jogi Szemle* 6 (4).
2. Austin, J. (1832): *The Province of Jurisprudence Determined*. London.
3. Baká A. (1990): Nemzetiségi vagy kisebbségi törvény? *Magyar Tudomány* 35 (4).
4. Balogh A. (1928): *A kisebbségek nemzetközi védelme*. Berlin: Ludwig Völggenreiter-Verlag Magyar Osztály.
5. Bell C. (2008): *On the Law of Peace: Peace Agreements and the Lex Pacificatoria*. Oxford: Oxford University Press.
6. Besson, S. (2010): International Law's Relative Authority. *Jurisprudence* 6 (1).
7. Buchanan, A., Golove D. (2004): Philosophy of International Law. In *The Oxford Handbook of Jurisprudence and Philosophy of Law*, szerkesztette: Coleman, J. L., Himma, K. E., Shapiro, S. J. Oxford: Oxford University Press.
8. Buza L. (1922): A nemzetközi jog jogi természet (2. rész). *Magyar Jogi Szemle* 3 (8).
9. ———. 1930. *A kisebbségek jogi helyzete a békeszerződések és más nemzetközi egyezmények tükrében*. Budapest: Magyar Tudományos Akadémia.
10. Davies, T. R. (2012): A "Great Experiment" of the League of Nations Era: International Nongovernmental Organizations, Global Governance, and Democracy Beyond the State. *Global Governance: A Review of Multilateralism and International Law. Philosophy & Public Affairs* 41 (1).
11. Dworkin, R. (2013): A New Philosophy for International Law. *Philosophy & Public Affairs* 41 (1).
12. Eiler F. (2008): A népszövetségi nemzetközi kisebbségvédelmi rendszer működése az első években. In *Kisebbségi magyar közösségek a 20. században*, szerkesztette Fedinecs, Szarka L. Budapest: Gondolat Kiadó-MTA Kisebbségkutató Intézet.
13. Franck, T. M. (1995): *Fairness in International Law and Institutions*. Oxford: Clarendon Press.
14. García-Salmones Rovira, M. (2016): Early Twentieth-Century Positivism Revisited. In *The Oxford Handbook of the Theory of International Law*, szerkesztette Orford, A., Hoffman, F. Oxford: Oxford University Press.
15. Gittings, J. (2012): *Altamirano's War: The League of Nations and Non-Violence*. In *The Glorious Art of Peace: From the Trenches to Troika*. Oxford: Oxford University Press.
16. Gordon, G. (2016): Natural Law in International Legal Theory: Linear and Dialectical Presentations. In *The Oxford Handbook of the Theory of International Law*, szerkesztette Orford, A., Hoffman, F. Oxford: Oxford University Press.
17. Gorman, D. (2012): *The Emergence of International Society in the 1920s*. Cambridge: Cambridge University Press.
18. Hart, H. L. A. (1994): *The Concept of Law*. 2. kiad. Oxford: Clarendon Press.
19. Henders, S. J. (2015): *Internationalized Minority/Territorial Autonomy in Early Post-WWII Europe. In International Approaches to Governing Ethnic Diversity*, szerkesztette Boulden J., Kymlicka W. Oxford: Oxford University Press.

20. Himma, K. E. (2004): *Inclusive Legal Positivism. In The Oxford Handbook of Jurisprudence and Philosophy of Law*, szerkesztette: Coleman, J. L., Himma, K. E., Shapiro, S. J. Oxford: Oxford University Press.
21. Hobbes, T. (1909) *Leviathan*. Oxford: Clarendon Press.
22. Kammerhofer, J. (2016): *International Legal Positivism. In The Oxford Handbook of International Law*, szerkesztette: Orford, A., Hoffman, F. Oxford: Oxford University Press.
23. Kant, I. (1985): *Az örök béke*. Fordította Babits M. Budapest: Európa.
24. Kárdos G. (2015): *Az első világháború következménye: kisebbségvédelem a nemzetközi jogtörténeti szemlében*. 2015/4. sz. Jogtörténeti Szemle, 19903-19912. sz.

„A büntetés az elítélt joga is egyben, mivel ezáltal lehetőséget kap arra, hogy megszabaduljon elkövetett bűnétől, így bizonyos tekintetben a büntetés - végrehajtás által az emberi méltóság védelme is érvényesül”.¹³⁶

Fridvalszky János

**ÉLET A RÁCSOK UTÁN, AVAGY A REINTEGRÁCIÓ SZEREPE
A BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSBAN**

Fábryné Keszler Nikolett

Bevezetés

A Balassagyarmati Börtönben tett egyetemi büntetőjogi TDK látogatás során ott voltak a bírósági elnökök és tapaszaltak¹³⁷ győztek meg végérvényesen arról, hogy az elítéltek¹³⁸ reintegrációját¹³⁹ érdemes kutatni. Elsődlegesen az a kérdéskör foglalkoztat, hogy szabadulásuk után az elítélteknek milyen lehetőségek vannak a társadalomba való visszailleszkedésre, ehhez milyen segítséget kapnak a szabadságvesztésük alatt és azt követően. Meggyőződéseim szerint az elítéltek reintegrációjában áttörést hozott Bv. tvr.¹⁴⁰⁻¹⁴¹ 1940. évi Bv. kódex¹⁴¹ megalkotása és hatályba lépése.

Társadalmi érdek, hogy a reintegráció szerves részévé váljon a büntetés-végrehajtási rendszernek, a rabok visszailleszkedéshez elengedhetetlen, hogy a büntetés-végrehajtási intézménynek falain belül elkezdődjön az elítéltek felkészítése a jogkövető magatartásra, a társadalom értékes tagjává válásra.

Fridvalszky J. (2013): A jogfilozófia alapvető kérdései és elemei. Budapest, Szent István Társulat, p. 33.

[illegible]

¹⁹ A reintegráció kizárólag a büntetés-végrehajtási rendszerben történő elhelyezkedést jelenti, amely nem feltétlenül jelenti a társadalomba való visszaillesztést.

Az egyesítési elv alapján a latin szóösszetételekben a kifejezések előtt található „re” valamilyen szociális egálalomhoz tartozó „újra” elbogarolt csatol. Az integráció latin eredetű szó, egyes részek egyesülését, összekapcsolását, összekapcsolását jelenti. A büntetés-végrehajtásban jelen kifejezés azt a nevelési feladatot jelenti, melynek eredménye képen az elítélt a rá kiszabott büntetésének letöltését követően a társadalom részévé válik. - 139 Bakos F. (1989): Idegen szavak és kifejezések az új magyar nyelvben. Budapest, Akadémiai Kiadó. p. 195. és 816.

2013. évi XL. törvény a bírósági szervezetrendszer jogszabályi szabályozásáról

szóló végrehajtásról és a szabálysértési eljárás végrehajtásáról szóló 1973. évi XL. törvény

20. Himma, K. E. (2004): Inclusive Legal Positivism. In *The Oxford Handbook of Jurisprudence and Philosophy of Law*, szerkesztette: Coleman, J. L., Himma, K. E., Shapiro, S. J. Oxford: Oxford University Press.
21. Hobbes, T. (1909) *Leviathan*. Oxford: Clarendon Press.
22. Kammerhofer, J. (2016): International Legal Positivism. In *The Oxford Handbook of the Theory of International Law*, szerkesztette: Orford, A., Hoffman, F. Oxford: Oxford University Press.
23. Kant, I. (1985): *Az örök béke*. Fordította Babits M. Budapest: Európa.
24. Kardos G. (2015): Az első világháború következménye: kisebbségvédelem a nemzetközi jogban. *Jogtörténeti Szemle*, 2015/4. sz.
25. Katus L. (1999): Jörzsef Eötvös and Ferenc Deák: *Lawson Nationalism in Geopolitics in the Danube Region*. Budapest: Central European University Press.
26. Klabbers, J. (1998): *Clinching the Concept of Sovereignty*. Wimbledon Redux. *Austrian Review of International & European Law* 3:345.
27. Koskenniemi, M. (2002): *The Gentle Civilizer of Nations: The Rise and Fall of International Law, 1870-1960*. Cambridge: Cambridge University Press.
28. ———. 2006. *From Apology to Utopia: The Structure of International Legal Argument*. 2. kiadás. Cambridge: Cambridge University Press.
29. Kovács M.M. (2006): *The Ambiguities of External Minority Protection*. *East European Jewish Affairs* 36 (1):43–48.
30. ———. 2011. Numerus clausus Magyarországon, 1919–1945. In *Jogfosztás – 90 éve Magyarországon a numerus claususról*, szerkesztette Molnár J. Budapest: Tarsadalomkutató Egylet.
31. Kovács P. (2011): *Nemzetközi közjog*. Budapest: Osiris Kiadó.
32. ———. (2013): *The Protection of Minorities Under the Auspices of the League of Nations*. In *Oxford Handbook of International Human Rights Law*, szerkesztette Shelton, D. Oxford: Oxford University Press.
33. Mazower, M. (1997): *Minorities and the League of Nations*. In *Interwar Europe*. Dordrecht, 47–63.
34. Millen-Penn, K. (1995): *Democratic Control, Public Opinion and League Diplomacy*. *World Affairs* 157 (4).
35. Mitrany, D. (1933): *The Progress of International Government*. New Haven: Yale University Press.
36. Motta, G. (2013): *Less Than Nations: Central-Eastern European Minorities After WWI*. 2. kiadás. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.
37. Rawls, J. (1999): *The Law of Peoples with The Idea of Public Reason Revisited*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.
38. Raz, J. (1979): *The Authority of Law: Essays on Law and Morality*. Oxford: Oxford University Press.
39. ———. (1985): *Authority and Justification*. *Philosophy & Public Affairs*, 3–29.
40. ———. (1988): *The Morality of Freedom*. Oxford: Clarendon Press.
41. ———. (2013): *Why the State?* https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2319522.
42. Spira, T. (1972): Hungary's Numerus Clausus, the Jewish Minority, and the League of Nations. *Ungarn-Jahrbuch-Zeitschrift für die Kunde Ungarns und verwandte Gebiete*, IV. sz. 115–128.
43. Steiner, Z. (2005): *The Light that Failed*. Oxford: Oxford University Press.
44. Szalayné SándorÉ. (2003): *A kisebbségvédelem nemzetközi jogi intézményrendszere a 20. században*. Budapest: MTA Kisebbségkutató Intézet, Gondolat Kiadó Kör.
45. Szilágyi P. (2013): *A weimari rendszer*